

Nr 39**Jordbruksutskottets betänkande i anledning av motion om prövning enligt miljöskyddslagen av väg- och flygplatsbyggen m. m.****Motionen**

I motionen 1972: 93 av herr Antby m. fl. (fp) har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till komplettering av miljöskyddslagen av innebörd 1. att tillståndsplikt införs beträffande vägar och flygplatser, 2. att minimireglerna för utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse omfattar krav på minst biologisk rening.

Utskottet

Motionärerna anser att den prövning som nu föregår beslut om bygande av väg och flygplats inte ger samma garantier för att miljöskyddets krav tillgodoses som tillståndsprövning enligt miljöskyddslagen skulle ge. Enligt motionen bör därför införas tillståndsplikt enligt miljöskyddslagen beträffande vägar och flygplatser. Vidare föreslås att minimireglerna i fråga om utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse skärps så att minst biologisk rening krävs.

Utskottet vill erinra om att frågorna om tillståndsplikt beträffande vägar och flygplatser och om reningsgraden på avloppsvatten från tätbebyggelse i anledning av väckta motioner har behandlats av riksdagen varje år sedan år 1969, då miljöskyddslagen infördes. (Se bl. a. JoU 1971: 62.) Vid riksdagsbehandlingen har i frågan om tillståndsplikt för vägar och flygplatser uttalats att den prövning av fasta trafikaneläggningar som företas i särskild ordning visserligen i första hand utgör en planering från exploateringssynpunkt och i huvudsak är begränsad till förhållandena inom de fastigheter som avstår mark men att även miljövårdssynpunkter beaktas. Riksdagen har vidare framhållit att de miljövårdande myndigheternas synpunkter får särskild tyngd genom regler i miljöskyddslagen som möjliggör att åläggande kan ges om skäliga skyddsanordningar eller inskränkningar i verksamheten. Särskilt sistnämnda möjlighet har ansetts vara ett effektivt medel för att hävda miljövårdens och omgivningens intresse. Riksdagen har vidare ansett det i många fall vara möjligt att nå förbättringar med stöd av speciallagstiftning, exempelvis lokala trafikföreskrifter om hastighetsbegränsning eller förbud mot vissa fordonstyper inom särskilt bullerkänsliga områden. Något praktiskt behov av att med stöd av miljöskyddslagen

helt förbjuda användningen av viss väg eller viss flygplats har med hänsyn till de andra möjligheter som står till buds inte ansetts föreliggande. Vidare har framhållits att miljöskyddslagens konstruktion inte hindrar att koncessionsplikt införs också för fasta trafikanläggningar om så skulle visa sig erforderligt. Anledning att föreskriva sådan tillståndsplikt har riksdagen dock inte ansett föreliggande.

Utskottet finner inte skäl förorda någon ändring i riksdagens tidigare ställningstagande i förevarande fråga och avstyrker således motionsyrkandet i förevarande del.

I vad gäller motionsyrkandet om rening av avloppsvatten vill utskottet erinra om att det vid riksdagens tidigare behandling av hithörande spörsmål anförts bl. a. att det i fråga om tätorter praktiskt taget aldrig kan komma i fråga att stanna vid slamavskiljning som reningsmetod. Normalt måste kraven här sättas betydligt högre, vilket betyder att man kräver en efter förhållandena lämplig form av höggradig rening. Man har därvid också att beakta de olägenheter som vållas av närsalter i avloppsvatten. Med hänsyn till att miljöskyddslagen gäller även ren glesbygd har det inte syntts rimligt att under alla omständigheter kräva höggradig rening. Lagens tillåtlighetsregler möjliggör att kraven på reningsgrad alltefter omständigheterna i varje särskilt fall kan skärpas så att ett tillfredsställande resultat kan nås. Tillkomsten av miljöskyddslagen, inbegripet införandet av koncessionsplikt för vissa kommunala avloppsföretag, innebar totalt sett en betydande skärpning av attityden gentemot de kommunala avloppsutsläppen. Enligt riksdagens mening har miljöskyddslagen ansetts motsvara vad som kunde krävas från lagstiftarens sida för att komma till rätta med de vattenföroreningar, som härrör från sådana utsläpp. Framställning om ytterligare skärpning av bestämmelserna har därför inte ansetts erforderlig.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att 1971 års riksdag i konjunkturstimulerande syfte beslöt om förhöjt statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk under tiden 1.11.1971—30.6.1972. Dessa statsbidrag som avvägs med hänsyn till reningsgraden höjdes från högst 50 procent till högst 75 procent. För att täcka kostnaderna härför har anvisats 50 milj. kr.

Med hänsyn till det anförda och då, såvitt utskottet kunnat finna, ingenting inträffat som bör föranleda ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida, finner utskottet ej heller skäl föreslå någon riksdagens åtgärd i anledning av nu ifrågavarande motionsyrkande.

Utskottet hemställer således

att riksdagen lämnar motionen 1972: 93 utan åtgärd.

Stockholm den 17 maj 1972

På jordbruksutskottets vägnar
NILS G. HANSSON

Närvarande: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Johanson i Västervik (s), Hedin (m), Hedström (s)*, Jonasson (c), Magnusson i Grebbestad (s), fru Anér (fp), fru Lindberg (s), herr Krönmark (m), fru Olsson i Helsingborg (c), herr Wikner (s)*, fru Theorin (s) och herr Strömberg (fp)*.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herrar Hansson i Skegrie (c), Hedin (m), Jonasson (c), fru Anér (fp), herr Krönmark (m), fru Olsson i Helsingborg (c), och herr Strömberg (fp) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I föreliggande motion föreslås införande av tillståndsplikt enligt miljöskyddslagen beträffande vägar och flygplatser. Vidare föreslås att minimireglerna i fråga om utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse skall skärpas så att minst biologisk rening krävs. I anledning härav får utskottet anföra följande.

Den som utövar eller ämnar utöva miljöfarlig verksamhet är skyldig att vara verksam för att förebygga störningar genom att vidta skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått. Enligt huvudregeln i 5 § miljöskyddslagen (ML) skall han sålunda vidta de skyddsåtgärder, tåla den begränsning av verksamheten och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa olägenhet. I 6 § första stycket ML stadgas att, om miljöfarlig verksamhet kan befaras föranleda olägenhet av väsentlig betydelse även om försiktighetsmått enligt 5 § iakttas, verksamheten får utövas endast om särskilda skäl föreligger. Innebär den befarade olägenheten att vissa allmänna intressen skadas avsevärt får enligt 6 § andra stycket första punkten verksamheten inte utövas. Kungl. Maj:t kan dock lämna tillstånd om verksamheten är av synnerlig betydelse för näringslivet eller för orten eller eljest från allmän synpunkt. Enligt 6 § tredje stycket skall förbudsreglerna i paragrafen inte hindra att sådan flygplats, väg eller järnväg, vars anläggande prövas i särskild ordning, används för avsett ändamål. Vägar och flygplatser ingår inte heller bland de anläggningar som enligt 2 § miljöskyddskungörelsen (MK) endast får utföras med tillstånd eller dispens. Skälet till undantagsbestämmelsen i 6 § ML och till det förhållandet att vägar och flygplatser inte är underkastade tillståndsplikt är att dessa anläggningar underkastas särskild prövning, varvid även anläggningens inverkan på omgivningen beaktas.

Till stöd för motionsyrkandet om tillståndsplikt enligt miljöskyddslagen för vägar och flygplatser anförs synpunkter av innebörd att den prövning av dessa anläggningar, som sker enligt väg- och luftfartslagstiftningen, främst tar hänsyn till exploateringssynpunkter och inte till-

räckligt beaktar miljöskyddets krav. Motionärerna pekar på att anläggandet av vägar och flygplatser ofta medför kraftiga ingrepp i landskap och miljö och att användandet av dem i regel medför stor omgivningspåverkan. Möjligheten att i efterhand ingripa sägs i regel vara av kostnadsskäl mycket liten.

Som framgår av det sagda prövas trafikanläggningar i särskild ordning. Den granskning som härvid sker innebär emellertid i första hand en planering från exploateringssynpunkt och den är vidare i huvudsak begränsad till förhållandena inom de fastigheter som avstår mark för anläggningen. Det är tydligt att denna prövning inte ger samma garantier för att miljöskyddets krav blir tillgodosedda som tillståndsprövning enligt miljöskyddslagen. Anläggandet av vägar och flygplatser medför ofta betydande ingrepp i landskapet och användningen av dem vållar i regel omfattande bullerstörningar. En tillståndsprövning bör därför sättas in på ett så tidigt stadium som möjligt. Möjligheten att ingripa i efterhand torde ofta komma att visa sig illusorisk bl. a. därför att ifrågavarande anläggningar regelmässigt drar så betydande kostnader att inskränkningar i utnyttjandet av dem framstår som ekonomiskt oförsvarliga. Desto angelägnare är emellertid att en förprövning sker. Utskottet förordar på grund av det sagda att tillståndsplikt införs beträffande flygplatser och vägar som kan medföra miljöstörningar av väsentlig betydelse. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att genom ändring av MK närmare bestämma förprövningsskyldighetens omfattning.

I 7 § ML stadgas bl. a. att avloppsvatten som kommer från vattenklosett eller härrör från tätbebyggelse och som ej undergått längre gående rening än slamavskiljning inte får utsläppas i vattendrag, sjö eller annat vattenområde om det ej är uppenbart att det kan ske utan olägenhet. I miljöskyddskungörelsen (5 och 10 §§) föreskrivs att avloppsvatten av viss mängd inte får släppas ut utan att tillstånd eller dispens erhållits eller anmälan gjorts hos länsstyrelsen. Koncessionsplikt eller anmälningskyldighet omfattar i princip också utsläpp, som påbörjats före miljöskyddslagens ikraftträdande. Vissa undantag förekommer dock, bl. a. om tillstånd av vattendomstol till utsläppet föreligger.

Yrkandet att minst biologisk rening bör krävas för utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse kompletteras med ett förslag att tidsplan bör fastställas för övergång till biologisk rening vid redan befintliga reningsverk. I motionen framhålls bl. a. att avloppsvattnet från ca 15 procent av tätortshushållen alltjämt går ut i vattendragen helt orenat och att ett avsevärt antal tätorter har reningsverk med endast mekanisk rening.

Som motionärerna anfört är vattnen på många håll så allvarligt förorenade, att ett återställande av acceptabla förhållanden — om ett sådant över huvud taget är möjligt — kommer att ta lång tid. På andra håll närmar sig föroreningsgraden kritiska värden. Om denna utveckling

får fortsätta kan situationen lätt bli ohållbar för vattenförsörjning, fiske, badliv etc. Enligt utskottets mening är verkliga krafttag nu erforderliga för att man skall komma till rätta med vattenföroreningarna.

I lagens förarbeten har beträffande avloppsvatten som kommer från vattenklosett eller härrör från tätbebyggelse framhållits att det i fråga om tätorter praktiskt taget aldrig kan komma i fråga att stanna vid slamavskiljning som reningsmetod. Normalt måste kraven här sättas betydligt högre, vilket betyder att man kräver en efter förhållandena lämplig form av höggradig rening. Därvid skall man enligt förarbetena också beakta de olägenheter som vållats av närsalter i avloppsvattnet. Enligt förarbetena är förutsättningarna för att i glesbygd godta slamavskiljning gynnsammare. Utskottet kan ansluta sig till dessa uttalanden. Detta ställningstagande leder emellertid till att utformningen av minimiregeln i 7 § ML beträffande avloppsvatten som härrör från tätbebyggelse inte bör godtas. Enligt nämnda lagrum får avloppsvatten av ifrågavarande slag inte utsläppas i vattendrag, sjö eller annat vattenområde om det ej är uppenbart att det kan ske utan olägenhet, om avloppsvattnet ej undergått längre gående rening än slamavskiljning. Stadgandet uttrycker enligt utskottets mening en alltför låg ambitionsgrad. Strävan måste vara att allt avloppsvatten som härrör från tätbebyggelse skall undergå minst biologisk (höggradig) rening. Endast i speciella undantagsfall kan kravet på rening sättas lägre. Detta gäller exempelvis enstaka fastigheter eller grupper av fastigheter, som ej är anslutna till kommunala reningsverk. Det principiella kravet på minst höggradig rening bör framgå direkt av lagtexten. I fråga om redan befintliga reningsverk, som saknar anordningar för höggradig rening, torde man övergångsvis nödgas acceptera en lägre reningsgrad. Beträffande dessa bör emellertid fastställas en tidsplan för övergång till höggradig rening. Förslag till bestämmelser i ämnet bör föreläggas riksdagen så snart ske kan.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motionen 1972: 93 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i det föregående anfört.»

